

♥can
modern

THOMAS MANN

Doktor Faustus

8. BASKI

Çeviri: ZEHRA KURTEKİN

THOMAS MANN

DOKTOR
FAUSTUS

Can Modern

Doktor Faustus, Thomas Mann

Almanca aslından çeviren: Zehra Kurttekin

© 1947, Thomas Mann, S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main

© 2013, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe hakları AnatoliaLit Telif ve Tercümanlık Hiz. Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2013

8. basım: Aralık 2022, İstanbul

Bu kitabın 8. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Şebnem Sunar

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-4212-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

THOMAS MANN
DOKTOR
FAUSTUS

ROMAN

1929 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Almanca aslından çeviren

Zehra Kurttekin

Thomas Mann'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Buddenbrooklar, 1983

Tonio Kröger, 1997

Büyülü Dağ, 1998

Seçilen, 1998

Venedik'te Ölüm, 2007

Lotte Weimar'da, 2009

Değişen Kafalar, 2011

Zor Saat, 2011

Aldanan Kadın, 2012

Majesteleri Kral, 2013

Mario ile Sihirbaz, 2013

Dolandırıcı Felix Krull'un İtirafları, 2014

Efendi ile Köpeđi, 2015

Yol Hikâyeleri, 2022

THOMAS MANN, 1875'te Almanya'da doğdu. 1898'de yayımladığı ve *Der kleine Herr Friedemann* (Küçük Friedemann) adı altında topladığı ilk öykülerinde, daha çok Schopenhauer ve Nietzsche ile Wagner'in etkisi altında kalarak sanatçının yaratma sorununa odaklanmıştı. Bu ilk öykülerinin ardından Mann'ı asıl üne kavuşturan *Buddenbrooklar* adlı toplumsal roman yayımlandı. 1903'te *Tonio Kröger*, 1912'de *Venedik'te Ölüm* yayımlandı. Daha sonra *Büyülü Dağ*'ı yazan Mann, Hitler iktidara gelince Almanya'dan ayrıldı. 1936'da ABD vatandaşlığına geçti ve Almanya'nın karanlık tablosunu çizdiği *Yusuf ve Kardeşleri* dörtlemesini yayımladı (1933-1942). Dörtlemenin ardından yazmaya koyulduğu *Doktor Faustus*'ta ise besteci Andreas Leverkühn'ün yaşamöyküsünün ışığında, Alman kültürünün barbarlığa yenik düşmesini anlattı. 1929'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan Mann, 1955'te Zürih'te öldü.

ZEHRA KURTTEKİN, Sankt Georg Avusturya Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra, Ankara Üniversitesi DTCF Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğrenim gördü. TRT İstanbul Radyosu'nda, sonra TRT İstanbul Televizyonu'nda sanat, kültür, edebiyat ve belgesel programları prodüktörü olarak görev yaptı. H.K. Laxness'in *Atom Durağı*, Bertolt Brecht'in *II. Reich'in Korku ve Sefaleti*, Freidrich de la Motte Fouqué'nin *Undine ve Tılsımlı Yüzük*, Zeruya Şalev'in *Ve Yeniden Başlar Hayat*, E.T.A. Hoffmann'ın *Şeytanın İksirleri*, Thomas Mann'ın *Doktor Faustus* ve Stefan Zweig'in *Vicdan Zorbalığa Karşı ya da Castello Calvin'e*, Joseph Fouché, Üç Usta: Balzac, Dickens, Dostoyevski, Kendi Hayatını Yazan Üç Yazar: Casanova, Stendhal, Tolstoy ve Şeytanla Savaş: Hölderlin, Kleist, Nietzsche gibi yazarların yapıtlarını Türkçeye kazandırdı.

*Lo giorno se n'andava e l'aere bruno
toglieva gli animai che sono in terra
dalle fatiche loro, ed io sol uno
m'apparecchiava a sostener la guerra
sì del cammino e sì della pietate,
che ritrarrà la mente che non erra.
O Muse, o alto ingegno, or m'aiutate,
o mente che scrivesti ciò ch'io vidi,
qui si parrà la tua nobilitate.¹*

1. Gün bitiyordu, kararan hava / yeryüzündeki canlıların yorgunluklarını / alıyordu; ben de tek başıma, / belleğimin yanılmadan aktaracağı / yolculuğu, tanık olacağım acıları / karşılamaya hazırlanıyordum. / Ey musa'lar, ey yüce ruh, yardım edin bana, / ey gördüklerimi yazacak bellek, / soyluluğun şimdi kendini belli edecek. (Dante, *İlahi Komedya: Cehennem*, "İkinci Kanto", çev. Rekin Teksoy, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 2004, 5. basım, s. 44.) (Y.N.)

I

Sonsuzluğa göçmüş olan Adrian Leverkühn'ün, kaderin ağır sillesini yemiş, görmüş geçirmiş bu değerli adamın, bu dâhi müzisyenin hayatına dair bilgileri paylaşmaya, onun ilk ve kesinlikle en geçerli, en güncel yaşamöyküsünü yazmaya başlamadan, birkaç kelimeyle kendimden ve kendi koşullarımdan söz etmemin, asla şahsımı ön plana çıkarmak arzusundan kaynaklanmadığına sizi temin etmek isterim. Beni buna yönlendiren, okura –daha doğrusu olası okura; çünkü şu an için yazdıklarımın yayımlanarak gün ışığına çıkacağına dair en küçük bir öngörü bile yok– ola ki yazılarım, bir mucize eseri, tehlikelerle çevrili Avrupa kalesinden dışarıya çıkabilirse, dışarıdakilere bizim buradaki yalnızlığımızın sırlarına ilişkin bir nebze olsun fikir verebileceği varsayımı sadece. Devam etmeme izin vermenizi rica edeceğim: Çünkü mutlaka yazanın kim olduğuna, neyin nesi olduğuna dair bilgilenmek isteyeceğinizi tahmin ediyorum – elbette mevzunun doğru ellerde bulunup bulunmadığı, konuya yakın olmak gibi haklı bazı nedenlerin ötesinde, belki de sadece yüreğimin beni yönlendirdiği bu görev için tam anlamıyla doğru adam olup olmadığına dair kuşkular besleyebileceğiniz kaygısıyla, bu tür soruları açıklığa kavuşturmak üzere şahsıma ait bazı notlar düşüyorum.

Yukarıdaki satırları gözden geçiriyorum ve diyebilirim ki, onların arasında bugün, yani 23 Mayıs 1943 günü, Leverkühn'ün ölümünden üç yıl sonra bile, o kendine has huzursuzluğu, onun soluk alırken zorlandığını fark ettiğim andaki ruh halini hissetmekten kendimi alamıyorum. Gecenin karanlığında, gecelerin en karanlığına intikal edişinin üzerinden üç yıl geçtikten sonra, Isar Nehri'nin kıyısında bulunan Freising'deki küçük, köhne çalışma odamda oturmuş, Tanrı'nın yanında istirahat eden –Öyle olduğunu umarım!– talihsiz dostumun yaşamöyküsünü yazmaya başlarken yüreğimi yerinden oynatan paylaşma ihtiyacı ile bunun yakışık almayacağına ilişkin derin mahcubiyet hissinin birbirine karıştığı, fevkalade rahatsız edici bir ruh hali içinde bulunduğuma dikkatini zi çekmek isterim. Ben, kesinlikle ölçülü, diyebilirim ki; sağlıklı, insan odaklı, uyuma ve mantığa dönük mizaçta bir bilimadamı, “Latin ordusu”nun gönüllü bir neferiyim. Güzel sanatlara da pek ilgisiz sayılmam (*viola d'amore*¹ çalarım); üstelik de kendini, kelimenin akademik anlamıyla, *Epistolae Obscurorum Virorum*² döneminden Reuchlin, Crotus von Dornheim'in, Mutianus ve Eoban Hesse gibi Alman hümanistlerinin halefi sayan bir sanatseverim. Şeytanca işlere hiç tevessül etmediğim gibi, bunların insan hayatını etkilediğini hep reddettim, her zaman eşyanın tabiatına aykırı buldum, sezgilerime dayanarak onları dünyamdan uzak tuttum ve asla itibar etmedim, bir taşkınlık ânında bile yeraltının güçlerini yardıma çağırmaya kalkışmadım ya da onların kendiliğinden bana yakınlaş-

1. (İt.) Aşk viyolası. Kökeni 17. yüzyıl ortalarına dayanan, hem viyola hem de keman özellikleri taşıyan enstrüman. (Y.N.)

2. (Lat.) *Karanlık Adamların Mektupları*. 1515 yılında anonim olarak yayımlanan hiciv içerikli hayalî mektuplar. (Ç.N.)

ması için küçük parmağımı bile uzatmadım. Bunların, akılla ve tarihsel gelişimimizin gerekleriyle bağdaşmaya-çağı düşüncesiyle, pek sevdiğim hocalık mesleğimden zamanından önce ayrılarak ideallerimden ve maddi refahımdan yana hiç tereddüt etmeden özveride bulundum. Bu bağlamda kendimden hoşnutum. Ancak bu konudaki şüphelerim ya da isterseniz ahlaki kişiliğimin tutucu yanı diyelim, şu anda girişmekte olduğum işin, benim görevim olduğu hissini ve kararlılığımı sadece pekiştirmeye yaradı.

Tam kalemime davrandığım anda, beni bir anlamda içten içe mahcup düşüren bir kelime kaçtı ucundan: “dâhiyane” kelimesi; sonsuzluğa göçmüş dostumun müzikal dehasından söz ediyordum. Her ne kadar aşırı kaçsa da, benim gibi bu ulvi âlemde bizzat yer almak ve *divinis influxibus ex alto*¹ Tanrı vergisiyle donatılmış olma iddiasından uzak birinin, bu soylu, ahenkli, insani açıdan kulağa sağlıklı gelen bir tınıya ve karakter özelliğine sahip bu kelimeyi, “deha” kelimesini sarf etmekten çekinmesi, sevinçle karşılayıp saygılı bir yakınlıkla söz etmekten, buna değinmekten kaçınması için kesinlikle makul bir sebebi olmaması gerek. Öyle görünüyor. Ancak bu pırıltılı alanda insanı hafiften tedirgin eden şeytanca ve akıldışı bir şeyler bulunduğu, onunla yeraltı dünyası arasında ürpertici bir bağlantı olduğu da inkâr edilemez ve hiçbir zaman da inkâr edilmemiştir. Acı verse de, kararlı davranarak ortaya bir farklılık koymalıyım; tam anlamıyla yerini bulmasa da, “soylu”, “insani açıdan sağlıklı” ve “ahenkli” gibi o güven verici nitelemeleri kullanma gereğini duymamın sebebi, saf, hakiki, Tanrı tarafından ihsan edilmiş ya da belki mukadderata yazılmış bir dehadan söz ediyor olmamızdır, doğal yetilerin günahkârca ve

1. (Lat.) Yukarıdan gelen ilahî etkilerle. (Y.N.)

marazi bir biçimde kangren olduğu, iğrenç bir satış anlaşmasıyla edinilmiş, yıkıcı bir dehadan değil...

Burada sanatsal açıdan kusur sayılacak beceriksiz bir tutum içine girmiş olmanın mahcubiyetiyle sözlerime ara veriyorum. Adrian olsa, diyelim ki bir senfonide, temaya böyle erken bir giriş yapmazdı – olsa olsa gizliden gizliye, uzaktan, güçlkle fark ettirecek surette, zarafetle hissettirirdi. Ayrıca bu ağzımdan kaçırdıklarım, bana pataatsız ve hantalca, paldır küldür bir giriş gibi gelirken, okura da karanlık, kuşku verici birer ima olduğu hissini verebilir. Benim gibi bir insan için hayati önem atfeden, ellerini yakan bir konuya beste yapan bir sanatçının bakış açısından bakmak, onun gibi uçarcasına ama dikkatle ele alıp işlemek çok zor bir iş; sanki biraz da haddini aşmak gibi bir şey. Bu yüzden hakiki ve hakiki olmayan deha arasındaki farklılık konusuna böyle alelacele dalışım, böyle bir farkın var olduğunu kabul ederek kendi kendime bunun *hakkaniyete* sığıp sığmadığını sorgulamamandır. Başımdan geçen, bazen gerçekten de ürkütücü bir hal alan bu olay, bu mesele üzerinde öylesine bir gayretle ve öylesine yoğun bir şekilde düşünmeye zorladı ki beni, zaman zaman, kendime özgü, alışık olduğum düşünce düzlemimi aştığıma, kendi doğal yeteneklerimi pek de “halisane olmayan” bir biçimde abarttığıma dair ürkütücü sanılara kapıldım...

Görevim için gerekli olan gönül yakınlığına yeterince sahip olup olmadığı konusundaki kuşkuları açıklığa kavuşturmam gerekirken, sözü dehaya ve *her halükârda* şeytani etkiler altındaki doğasına getirdiğimi hatırlayarak tekrar bir ara veriyorum. Bu, vicdan rahatsızlığı hissettiğimde her zaman başvuracağım bir yol olmalı. Kaderimde, hayatımın pek çok yılını bu sayfaların kahramanının, o dâhi insanın yakın çevresinde geçirmek, çocukluktan başlayarak onu tanımak, onun gelişmesinin,

kaderinin tanığı olmak ve onun yaratma sürecinde mütevazı bir yardımcı rolü oynamak varmış. Leverkühn'ün haşarı gençlik eseri, Shakespeare'in *Aşkın Çabası Boşuna* adlı komedisinin müzikal libretto çalışması bana aittir. Keza grotesk opera süiti *Gesta Romanorum*'un¹ tekst çalışması gibi, *Yuhanna'nın Vahyi*² adlı oratoryosuna da katkılarımdır. Bu olayın bir yönü; ya da aslında bir ve öbür yanı. Ayrıca merhumun sağlığında, tam olarak böyle diyemesem de, nispeten ve resmen sağlıklı sayıldığı günlerde, bana vasiyet ettiği değer biçilemez evrak ve yazılar da elimin altında. Anlatacaklarımı onlara dayandırmak, bana sunulmuş bu seçki içinden bazılarını ise doğrudan eklemek niyetindeyim. Ancak önünde sonunda kendimi insanlara karşı olmasa bile Tanrı'ya karşı haklı gösterecek en geçerli nedenim ise şudur ki, ben onu sevdim –onu korkuyla ve şefkatle, merhametle ve teslimiyetçi bir hayranlıkla sevdim– onun da benim duygularıma birazcık olsun karşılık verip vermediğini ise nadiren sorguladım.

O beni sevmedi; yok hayır. Arkasında bıraktığı kompozisyon taslaklarında ve günlüğünde sayfaları yazıya geçirirkenki samimiyetimi, yalınlığımı, hatta diyebilirim ki, güvenilirliğimi, inanca saygılı duruşumu ve doğruluğumu takdir eden, kesinlikle onur verici bir güven hissettim. Ama ya sevgi? Kimi gerçekten sevmiş olabilirdi ki bu adam? Bir zamanlar bir kadını – belki. Son olarak bir çocuğu – olabilir. Ağırılığı olmayan, herkesin gönlünü kazanan bir uçarıyı, her ortamın adamı olan birini; ama sonra muhtemelen kendisine karşı meyli olduğundan uzaklaştırdı – hem de ölümüne. Kalbini ne zaman kime açmıştı,

1. Geç dönem 13. yüzyıla ait popüler bir anekdotlar seçkisi. (Y.N.)

2. Aslen Yeni Ahit'in son kitabı; "Vahiy" adıyla da bilinir. Yuhanna tarafından Patmos Adası'nda yazılmıştır. (Y.N.)

kimin hayatına girmesine izin vermişti? Adrian için böyle bir şey yoktu. İnsanca bir tevekkülü –yemin ederim ki– çoğunlukla, ancak farkına varmaksızın kabullenebilirdi. Kayıtsızlığı öyle bir mertebede idi ki, etrafında olup bitenlerin, kimin meclisinde bulunduğunun bile pek ayırında olmazdı; konuşmakta olduğu kişiye nadiyen adıyla hitap ederdi; sanırım adını bilmezdi bile. Oysa muhatabı, büyük bir haklılıkla bunun tam tersini düşünürdü. Onun ıssızlığını, kendine karşı beslenen duyguların usulca ve iz bırakmaksızın gömülüp gittiği bir uçurma benzetmek isterim. Etrafında *soğuk* hüküm sürerdi – bu kelimeyi kullanırken, onun da bunu bir zamanlar böyle dehşet verici bir bağlam içinde yazmış olduğu hissine kapılıyorum! Hayat ve tecrübeler, kelimelerin her birine gündelik anlamlarına tamamen yabancılaştırıcı bir vurgu katabilir, onların o en korkunç anlamlarına aşina olmayan kimselerin anlayamayacağı bir korku gölgesi yükleyebilir.

II

Ben, Filolog Doktor Serenus Zeitblom. Bu kimlik bilgilerini sunmakta böyle garip bir şekilde gecikmemin sorumluluğu tümüyle bana ait; nasıl olduysa oldu, size anlatacaklarımın edebî akışı içinde bu âna kadar bu noktaya bir türlü gelemedim. Yaşım altmış; yani MS 1883'te, dört kardeşin en büyüğü olarak Merseburg yönetim bölgesinde, Saale kıyısındaki Kaisersaschern'de, Leverkühn'ün de öğrencilik yıllarının tümünü geçirdiği şehirde doğdum, dolayısıyla bu şehrin özelliklerini daha yakından tasvir etmeyi, o günleri anlatacağım vakte erteleyebilirim. Kişisel

hayatımın akışı pek çok yönden üstadınkiyle çakıştığı için, insanın yüreği yüklü iken kaçınılmaz olarak düşebileceği acelecilik hatasından kaçınmak bakımından ikisini birbiriyle bağlantılı olarak anlatmam daha iyi olacak.

Burada sadece şu kadarını belirteyim ki, dünyaya geldiğim ortam, yarı aydın bir orta sınıfın mütevazı seviyesidir. Zira babam Wohlgemut Zeitblom, eczacıydı – hem de bölgenin en önemli eczacısı; Kaisersaschern’de farmakolojiyle uğraşan ikinci bir dükkân daha vardı; ama asla Zeitblom’un “Aziz Müşteriler” Eczanesi’nin kazanmış olduğu itibardan nasibini alamamış, onun karşısında her zaman yetersiz bir konumda kalmıştı. Ailemiz, sakinlerinin büyük çoğunluğunun Luther inancını taşıdığı şehrin küçük Katolik cemaatindendi. Özellikle annem, kilisenin, dinî görevlerini sorumlulukla yerine getiren inançlı bir evladıydı. Öte yandan babam, zaman darlığından olsa gerek, bu konuda daha rahat görünürdü. Fakat aynı sebepten dolayı bazı siyasi hedefleri de olan, benzer ilgilere sahip arkadaşlarıyla arasındaki grup dayanışmasını hiç aksatmazdı. İşin dikkat çekici yanı, papazımızın, dinî danışman Zwilling’in yanı sıra şehrin Doktor Carlebach adını taşıyan hahamının da bizim laboratuvarla eczanenin üst katındaki konuk odalarına girip çıkmalarıydı; zira Protestan hanelerinde böyle bir şey kolay kolay söz konusu olmazdı. Roma Kilisesi’nin adamı, görünüş bakımından diğerlerinden daha iyiydi. Ancak büyük ölçüde babamın ifadelerine dayanan intibalarımda, kısa boylu, uzun sakallı, küçük bir kep giyen, Talmud kurallarına bağlı köktendinci Yahudinin bilgisi ve dinî feraseti, farklı inançtaki meslektaşlarının epey fevkindeydi gibi kalmış. Bunun nedeni, gençlik deneyimlerim kadar, Yahudi çevrelerin Leverkühn’ün eserlerine karşı gösterdikleri duyarlık ve açık görüşlülük olabilir; ayrıca Führer’imiz ile şürekâsının Yahudi meselesi konusunda-

ki, asla tam olarak onaylamadığım, beni öğretim mesleğimden soğutacak denli etkileyen tutumları da olabilir. Elbette bu soyun farklı bireyleriyle de yolum kesişti – Münih’teki serbest bilimadamı Breisacher’i hatırlamam yeterli. Onun o kafa karıştırıcı, itici özelliklerine yeri geldiğinde biraz olsun ışık tutmaya niyetliyim.

Katolik kökenime gelince; içimdeki insanı elbette biçimlendirdi ve etkiledi fakat hayatımın bu notası, hümanist dünya görüşümle, vaktiyle dendiği üzere, “güzel sanatlar ve bilim”e duyduğum sevgiyle hiçbir zaman çelişki yaratmadı. Bu iki kişilik unsuru arasında her zaman tam bir ahenk egemen oldu; insan, benim gibi, anıları ve anıt yapıları kilisenin daha bölünmediği, Hıristiyan dünyasının bir bütünlük içinde bulunduğu çağlara uzanan eski bir şehir muhitinde yetişince, herhalde bu ahenk de kolaylıkla korunuyordur. Gerçi Kaisersaschern, Reform hareketinin vatanı olan ve Eisleben, Wittenberg, Quedlinburg kadar Grimma, Wolfenbüttel ve Eisenach gibi şehirlerin adlarının da göndermede bulunduğu Luther bölgesinin tam kalbinde yer alır – ki bu da, Luther’ci Leverkühn’ün iç dünyası için son derece manidardır ve öğrenim alanı olarak başlangıçta teolojiyi seçmiş olmasıyla ilintilidir. – Fakat ben, Reform hareketini sadece ileriye, skolastik zamanlardan günümüzün özgür düşünce dünyasına değil, aynı şekilde geriye, Ortaçağ’a uzanan bir köprüye de benzetirim – bu köprü, hatta belki daha da gerilere, Kilise’nin bölünmesinden etkilenmemiş, eskinin aydınlık, görsel sanat aşkını sonraki kuşaklara aktaran Katolik Hıristiyanlığa kadar uzanır. Ben, Meryem Ana’ya *jovis alma parens*¹ dedikleri o altın evreyi kendime daha yakın bulurum.

1. (Lat.) Doğurup büyüten tanrısal anne; Tanrı’nın annesi. (Y.N.)

Elimizdeki verili düşünce sistemine göre barbarlık, kültürün karşıtı olabilir; ama bu düşünce sisteminin dışında, kültürün karşıtı, başka bir şey de olabilir ya da hiç karşıtı olmayabilir.

Thomas Mann, son eseri olarak tasarladığı *Doktor Faustus*'ta bizi mağrur bir sanatçının, besteci Adrian Leverkühn'ün gerilimli dünyasında dolaştırıyor. Ruhu, yaratma arzusuyla dolup taşsa da, akılcı ve duygusallıktan uzak mizacını dizginleyemeyen Leverkühn'ün gerilimi, yaratma gücünün önündeki en büyük engeldir. Şeytan, Leverkühn'ü bu zayıf noktadan yakalar: Yaratıcı zihnin dışavurumu olmaksızın anlamsız kalmaya mahkûm bir varoluştan kurtulmanın bedelini, sanatçıyı zührevi bir hastalığın pençesine düşürerek ödetir. Ancak kötülüğün sağlayabileceği bir deha, bir yaratıcılıktır bu ve Thomas Mann'ın estetiğinde halkların faşizmle zehirlenmesini temsil eder.

Dünya edebiyatının kùlterleri arasında tartışmasız bir yeri bulunan Mann'ın bu son büyük eseri, Faust mitiyle bağlantılı bir sanatçı romanı, bir çağ ya da toplum romanı, müziği dille ifade etmeyi amaçlayan deneysel bir roman ya da epik anlatının bütün katmanlarına yayılan sanat kuramına dair bir deneme olarak farklı perspektiflerden okunabilir.

#faust #seytanlaanlaşma #hümanizm #burjuvazi #nihilizm
#müzik #almanya

